

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos CLV. — Izdan in razposlan 6. dne novembra 1915.

Vsebina: (Št. 327 in 328.) 327. Razglas o ustanovitvi in popisu grba avstrijskih dežel. — 328. Razglas o grbu, določenem za rabo pri skupnih uredbah avstrijsko-ogrske monarhije.

327.

Razglas c. kr. ministrskega predsednika z dne 3. novembra 1915. l.

o ustanovitvi in popisu grba avstrijskih dežel.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je blagovolilo z Najvišjim ročnim pismom z dne

10. oktobra 1915. l. ustanoviti grb avstrijskih dežel po risbah (priloge 1 do 3), priloženih z grboslovnim popisom vred.

Ta Najvišji zaukaz se s tem razglaša s pristavkom, da je po tem v vseh primerih redne rabe avstrijskega državnega grba uporabljati Najvišje ustanovljeni novi grb.

Stürgkh s. r.

Popis grba avstrijskih dežel.

Grb avstrijskih dežel se ustanavlja tačas v dveh kategorijah, v „srednjem“ (I) in „malem“ (II), sestava „velikega“ pa je pridržana poznejšemu času.

V srednji grb Avstrije se je vzprejel — prav tako kakor v enako kategorijo ogrskega grba — tudi grb dežel Bosne in Hercegovine, ki sta pod skupno upravo, pa nista pripojeni nobeni teh dveh držav.

I. Srednji grb.

Srednji grb Avstrije kaže štiri ščite, položene drug na drugega: Hrbtni (*d*), glavni (*c*), srednji (*b*) in srčni ščit (*a*).

a) — Srčni ščit tvori grb „Rodovina avstrijska“: Na rdečem srebrno bruno.

b) — Srednji ščit je deljen, zgoraj enkrat in spodaj dvakrat precepljen in združuje grbe starih dednih dežel:

1. (Zgoraj, na desni.) Nadvojvodina avstrijska pod Anižo: Na modrem pet (2, 2, 1) zlatih orlov.

2. (Zgoraj, na levi.) Nadvojvodina avstrijska nad Anižo: Cepljeno, spredaj na črnem zlat orel, zadaj trikrat cepljeno srebrno in rdeče.

3. (Spodaj, na desni.) Vojvodina štajerska: Na zelenem srebrn panter, z rdečimi rogovi in kremplji, ki puha plamen iz žrela.

4. (Spodaj, na levi.) Vojvodina koroška: Cepljeno, spredaj na zlatem trije korakajoči črni levi drug nad drugim, zadaj na rdečem srebrno bruno.

5. (Spodaj, v sredi.) Vojvodina kranjska: Na srebrnem cesarsko kronan, moder orel z rdečim kljunom in rdečimi kremplji, ki ima čez prsa in peruti položeno spono v obliki luninega krajca, šahano zlato in rdeče v dveh vrstah po sedem polj.

c) — Glavni ščit je dvakrat precepljen in trikrat deljen, delilna črta med srednjimi prostori tretje in četrte vrste pa za polovico višine enega prostora pomaknjena navzdol, srednji prostor tretje vrste zopet cepljen in v isti prostor dolnje vrste vrinjena ost:

1. (Gornja vrsta, v sredi.) Kraljevina češka: Na rdečem srebrn lev z dvema repoma, z zlato krono na glavi in z zlatimi kremplji.

2. (Gornja vrsta, na desni.) Kraljevina gališka in vladimirska: Na modrem, na rdečem bruno korakajoč, črn krokar, pod njim tri (2, 1) zlate krone.

3. Gornja vrsta, na levi.) Kraljevina Dalmacija: Na modrem tri (2, 1) zlate levje glave z zlato krono, zroče naprej.

4. (Druga vrsta, na desni.) Vojvodina gorenje- in dolenje-sleška: Na zlatem črn orel z zlato krono ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki ima čez prsa in krili položeno navzgor zapognjeno srebrno spono, končujočo v deteljni list, v sredi postavljen križec.

5. (Druga vrsta, na levi.) Vojvodina salcburška: Precepljeno, spredaj na zlatem črn lev, zadaj na rdečem srebrno bruno.

6. (Tretja vrsta, na desni.) Mejna grofija moravska: Na modrem orel z zlato krono ter z zlatim kljunom in z zlatimi kremplji, šahan rdeče in zlato.

7. (Tretja vrsta, na levi.) Poknežena grofija tirolska: Na srebrnem rdeč orel z zlato krono ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, čez čigar krili je položena čez vsako ena zlata spona, končujoča v deteljni list.

8. (Tretja vrsta, v sredi, na desni.) Dežela predarelska: Na srebrnem trodelno rdeče cerkveno bandero.

9. (Tretja vrsta, v sredi, na levi.) Mejna grofija istrska: Na modrem korakajoč zlat kozel z rdečimi rogovi in parklji.

10. (Spodnja vrsta, na desni.) Vojvodina Bukovina: V modrem in rdečem precepku, med tremi (1, 2) šesterožarnimi zlatimi zvezdami naprej zroča naravna turova glava.

11. (Spodnja vrsta, na levi.) Bosna in Hercegovina: Na zlategem, od levega roba ščita iz srebrnih oblakov prodirajoča, skrivljena, rdeče oblečena roka, ki vihti v goli pesti za zlati držaj golo zakrivljeno sabljo.

12. (Spodnja vrsta, v sredi.) Poknežena grofija goriška in gradiščanska: Precepljeno; spredaj prečeno, zgoraj na modrem zlat lev z zlato krono, spodaj petkrat srebrno in rdeče nasprotno prečeno (Goriško); zadaj v zlategem razdelku nad modrim srebrn križ s sidri (Gradiščansko).

13. (Vrinjena ost.) Neposrednje državno mesto Trst: Deljeno, zgoraj na zlategem črn dvo-glavi orel z zlato krono na vsaki glavi ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, spodaj na rdečem srebrno bruno, čez katero sega iz osti rastoča zlata gleva (takozv. sulica sv. Sergija).

d) — Hrbtni ščit kaže za simbol dednega cesarskega dostojanstva na zlategem črnega dvoglavega orla, s kraljevo krono na obeh glavah in z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki ima v svojem desnem kremplju meč in žezlo, v levem pa državno jabelko.

Na hrbtnem ščitu sloni avstrijska cesarska krona.

Ščit držita dva zgoraj črna, spodaj zlata krilata leva z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, stoječa na zlategem okrasku, ki se vije pod ščitom.

Starodavnemu običaju ustrezno, se more srednji grb rabiti tudi tako, da se iz hrbtnega ščita vzeti dvoglavi orel, ki ga je pa sicer pustiti neizpremenjenega v njegovi opremi, naredi tako, da prosto plava. V tem primeru je namestiti cesarsko krono s plapolajočimi trakovi („pendencami“) v sredi nad orlovima glavama.

II. Mali grb.

Mali grb Avstrije sestoji iz prosto plavajočega črnega dvoglavega orla, s kraljevo krono na obeh glavah ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki ima v svojih krempljih na desni meč in žezlo, na levi pa državno jabelko, na njegovih prsah pa leži rdeč ščit, čez katerega gre srebrno bruno.

Na orlovima glavama je avstrijska cesarska krona s plapolajočimi trakovi („pendencami“).

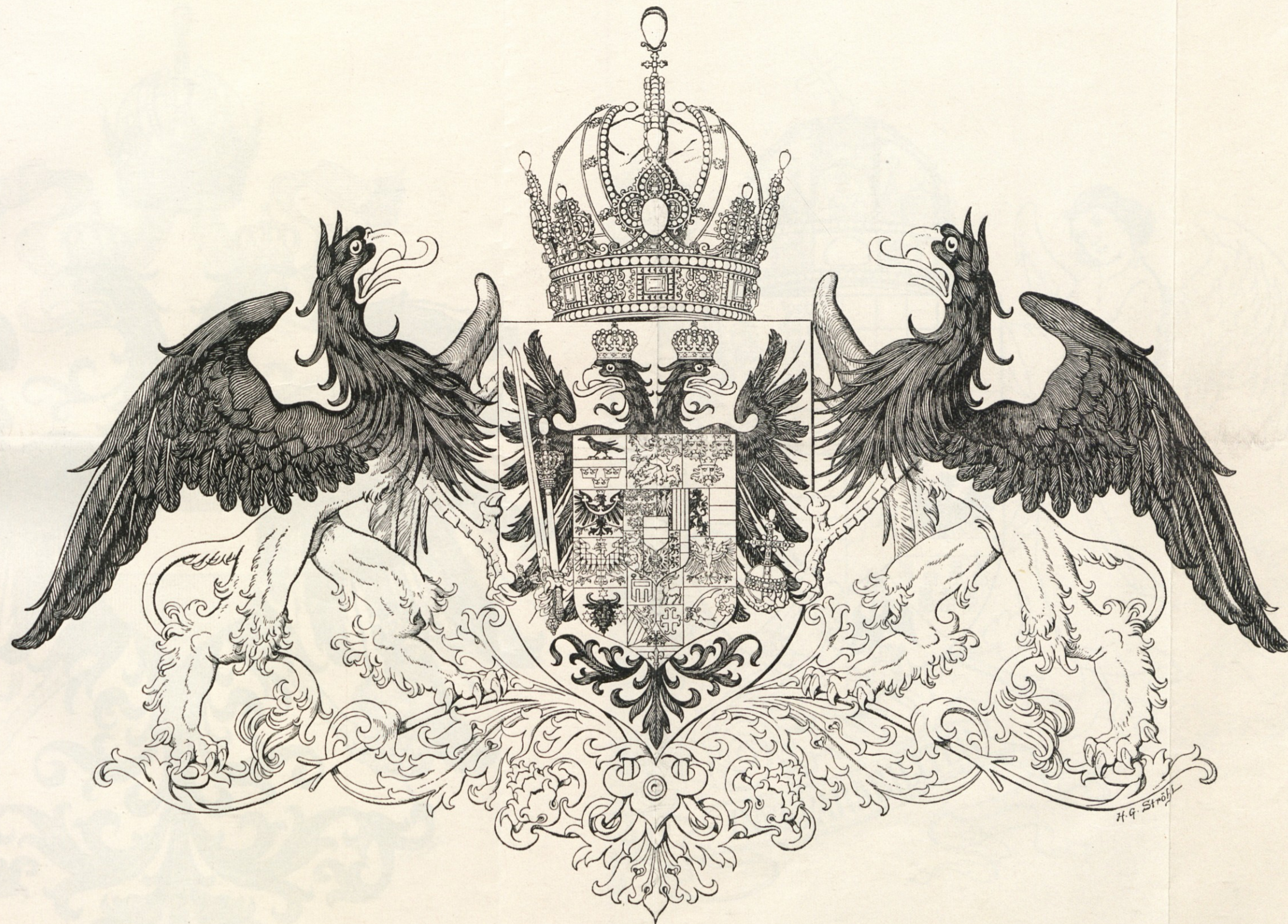
Dvoglavi orel malega avstrijskega državnega grba se more, ako je treba, — kakor na primer v malih skupnih grbih avstrijsko-ogrske monarhije — postaviti tudi v zlat ščit. Cesarsko krono nad njegovima glavama je postaviti potem na ta ščit — toda opustivši pendence.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

II. Lab 200

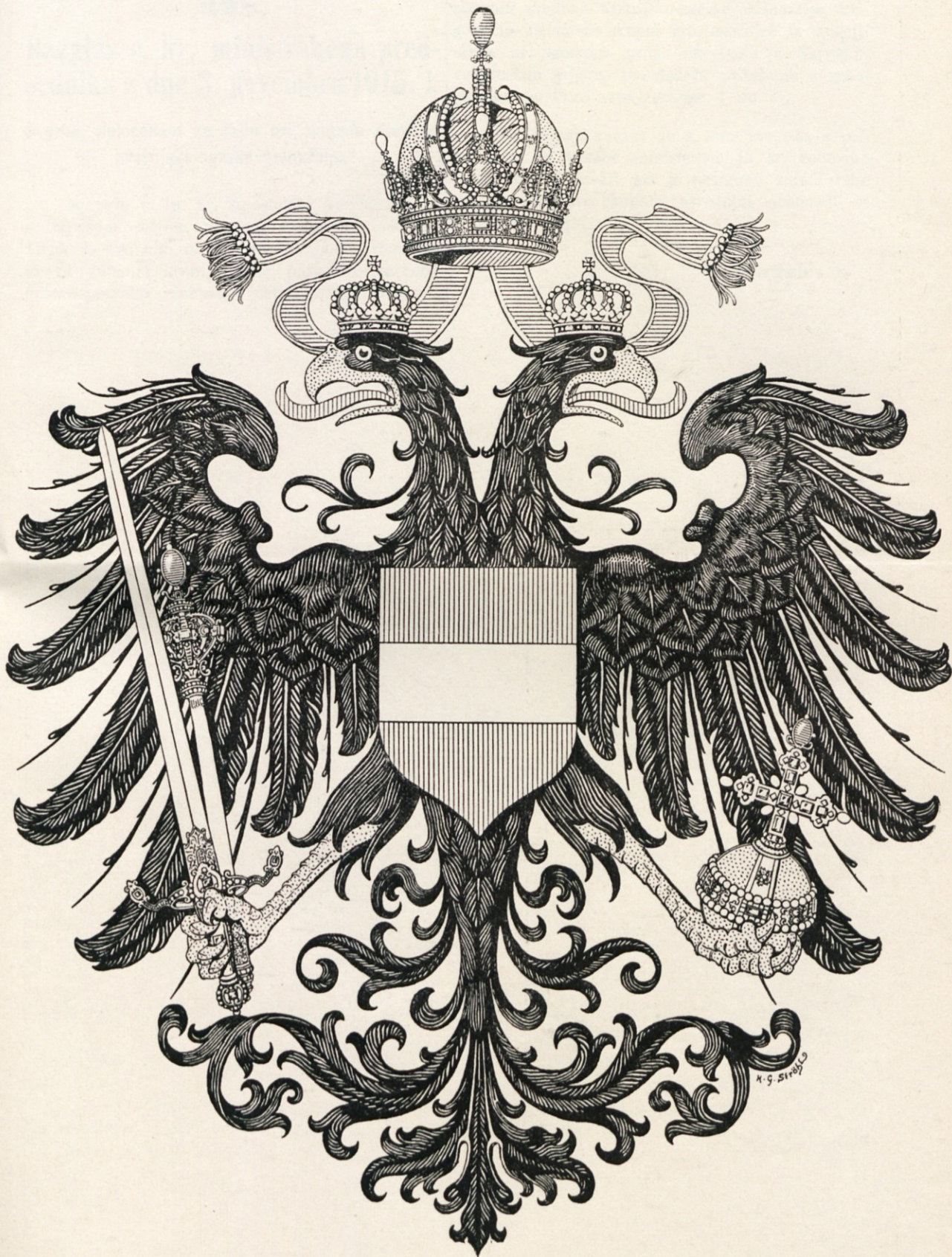
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Risba srednjega grba avstrijskih dežel.

Risba malega grba avstrijskih dežel.

328.**Razglas c. kr. ministrskega predsednika z dne 3. novembra 1915. l.****o grbu, določenem za rabo pri skupnih uredbah avstrijsko-ogrske monarhije.**

Njegovo c. in. kr. Apostolsko Veličanstvo je z Najvišjim ročnim pismom z dne 11. oktobra 1915. l., izdanim na ministra c. in. kr. rodovine in za zunanje stvari, hoteč poskrbeti za rabo državnopravnim razmeram ustrežajočega grba pri

skupnih uredbah avstrijsko-ogrske monarhije, blagovolilo ustanoviti skupni grb, sestoječ iz avstrijskega in ogrskega grba, združenih z Najvišjim rodbinskim grbom, po risbah, priloženih z grbo-slovnim popisom vred (priloge 1 do 3).

Ta Najvišji zaukaz se s tem razglaša s pristavkom, da ukrene minister c. in. kr. rodovine in za zunanje stvari, kar je potrebno zaradi rabe novega grba pri skupnih osrednjih oblastvih in v zunanji službi.

Stürgkh s. r.

Popis skupnega grba.

Skupni grb se ustanavlja tačas v dveh kategorijah, v „srednjem“ (I) in „malem“ (II), sestava „velikega“ pa je pridržana poznejšemu času.

Za to spaja zase docela popolna grba v monarhijo neločljivo združenih držav Avstrije (B) in Ogrskega (C), postavljena drug poleg drugega — katerima se pridaje v srednjem grbu grb dežel Bosne in Hercegovine dotlej, da se uravna njuno državnopravno stališče v monarhiji — grb Najvišje vladarske rodovine (A), ki sega čez ščita in je obdan s kolano reda zlatega runa, in geslo „INDIVISIBILITER AC INSEPARABILITER“, posneto iz pragmatike sankcije, oziroma iz § 7 ogrskega zakonskega člena II iz leta 1722/3.

I. Srednji grb.

Ta grb tvorita v obeh državah monarhije ustanovljena srednja grba s svojima kronama in po eden pripadajočih ščitonoscev tako, da dobita za podlago zlat okrasek, skozi katerega se vije napisni trak z geslom, in da imajo med njima svoje mesto tudi trije najvišji zaslužni redovi.

A. Grb Najvišje vladarske rodovine je tako postavljen na grba obeh držav Avstrije in Ogrskega, da sega čez oba, nad njega samega pa molita zgodovinski kroni obeh državnih grbov: avstrijska cesarska krona in ogrska sveta krona.

Ščit tega grba je dvakrat precepljen in kaže v srednjem polju srebrno bruno na rdečem („rodbina avstrijska“), na desni rdečega leva, z modro krono, modrimi kremplji in modrim jezikom na zlatem (Habsburško) in na levi rdeče poševno bruno na zlatem, na katerem so trije poševni, obsekani srebrni orli (Lotarinško).

Ščit pokriva kraljeva krona s sedmimi locnji, ki gre cesarskim princem in nadvojvodam avstrijskim in kraljevim princem ogrskim, in obdaja ga kolana reda zlatega runa.

B. Na desni postavljeni grb avstrijskih dežel kaže štiri ščite, položene drug na drugega: hrbtni (d), glavni (c), srednji (b) in srčni ščit (a).

a) — Srčni ščit tvori grb „Rodovina avstrijska“: Na rdečem srebrno bruno.

b) — Srednji ščit je deljen, zgoraj enkrat in spodaj dvakrat precepljen in združuje grbe starih dednih dežel:

1. (Zgoraj, na desni.) Nadvojvodina avstrijska pod Anizo: Na modrem pet (2, 2, 1) zlatih orlov.

2. (Zgoraj, na levi.) Nadvojvodina avstrijska nad Anizo: Cepljeno, spredaj na črnem zlat orel, zadaj trikrat cepljeno srebrno in rdeče.

3. (Spodaj, na desni.) Vojvodina štajerska: Na zelenem srebrn panter, z rdečimi rogovi in kremplji, ki puha plamene iz žrela.

4. (Spodaj, na levi.) Vojvodina koroška: Cepljeno, spredaj na zlatem trije korakajoči črni levi drug nad drugim, zadaj na rdečem srebrno bruno.

5. (Spodaj, v sredi.) Vojvodina kranjska: Na srebrnem cesarsko kronan, moder orel z rdečim kljunom in rdečimi kremplji, ki ima čez prsa in peruti položeno spono v obliki luninega krajca, šahano zlato in rdeče v dveh vrstah po sedem polj.

c) — Glavni ščit je dvakrat precepljen in trikrat deljen, delilna črta med srednjimi prostori tretje in četrte vrste pa za polovico višine enega prostora pomaknjena navzdol, srednji prostor tretje vrste zopet cepljen in v isti prostor dolnje vrste vrinjena ost:

1. (Gornja vrsta, v sredi.) Kraljevina češka: Na rdečem srebrn lev z dvema repoma, z zlato krono na glavi in z zlatimi kremplji.

2. (Gornja vrsta, na desni.) Kraljevina gališka in vladimirska: Na modrem, na rdečem brunu korakajoč, črn krokar, pod njim tri (2, 1) zlate krone.

3. (Gornja vrsta, na levi.) Kraljevina Dalmacija: Na modrem tri (2, 1) zlate levje glave z zlato krono, zročé naprej.

4. (Druga vrsta, na desni.) Vojvodina gorenje- in dolenje-sleška: Na zlatem črn orel z zlato krono ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki ima čez prsa in krili položeno navzgor zapogujeno srebrno spono, končujočo v deteljni list, v sredi postavljen križec.

5. (Druga vrsta, na levi.) Vojvodina salcburška: Precepljeno, spredaj na zlatem črn lev, zadaj na rdečem srebrno brunu.

6. (Tretja vrsta, na desni.) Mejna grofija moravska: Na modrem orel z zlato krono ter z zlatim kljunom in z zlatimi kremplji, šahan rdeče in zlato.

7. (Tretja vrsta, na levi.) Poknežena grofija tirolska: Na srebrnem rdeč orel z zlato krono ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, čez čigar krili je položena čez vsako ena zlata spona, končujoča v deteljni list.

8. (Tretja vrsta, v sredi, na desni.) Dežela predarelska: Na srebrnem trodelno rdeče, cerkveno bandero.

9. (Tretja vrsta, v sredi, na levi.) Mejna grofija istrska: Na modrem korakajoč zlat kozel z rdečimi rogovi in parklji.

10. (Spodnja vrsta, na desni.) Vojvodina Bukovina. V modrem in rdečem precepku, med tremi (1, 2) šesterožarnimi zlatimi zvezdami naprej zročá naravna turova glava.

11. (Spodnja vrsta, na levi.) Bosna in Hercegovina: Na zlatem, od levega roba ščíta iz srebrnih oblakov prodirajoča, skrivljena, rdeče oblečena roka, ki vihti v goli pesti za zlat držaj golo zakrivljeno sabljo.

12. (Spodnja vrsta, v sredi.) Poknežena grofija goriška in gradišćanska: Precepljeno; spredaj prečeno, zgoraj na modrem zlat lev z zlato krono, spodaj petkrat srebrno in rdeče nasprotno prečeno (Goriško); zadaj v zlatem razdelku nad modrim srebrn križ s sidri (Gradišćansko).

13. (Vrinjena ost.) Neposrednje državno mesto Trst: Deljeno, zgoraj na zlatem črn dvoglavi orel z zlato krono na vsaki glavi ter z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, spodaj na rdečem srebrno brunu, čez katero sega iz osti rastoča zlata gleva (takozv. sulica sv. Sergija).

d) — Hrbtni ščit kaže za simbol avstrijskega cesarskega dostojanstva: na zlatem črnega dvoglavega orla, s kraljevo krono na obeh glavah in z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki ima v svojem desnem kremplju meč in žezlo, v levem pa državno jabelko.

Na hrbtnem ščítu sloni avstrijska cesarska krona; ščit drži na desni stoječ, zgoraj črn, spodaj zlat krilati lev z zlatim kljunom in zlatimi kremplji.

C. Na levi strani stoječi združeni grb dežel ogrske svete krone kaže hrbtni ščit (b) z nanj položenim srčnim ščítom (a).

a) — Precepljeni srčni ščit obsega mali grb ogrske države: Na desni sedemkrat rdeče in srebrno deljeno polje in na levi na rdečem na kvišku molečem srednjem delu zelenega triglava z zlato krono dvojen srebrn križ.

b) — Hrbtni ščit je razdeljen v štiri dele s precepljeno, vrinjeno in na stranskih robih vpognjeno ostjo:

1. (Zgoraj, na desni.) Kraljevina Dalmacija: Na modrem tri (2, 1) zlate levje glave z zlato krono, zročé naprej.

2. (Zgoraj, na levi.) Kraljevina hrvatska: V peterih prstah po pet prostorov srebrno in rdeče šahano.

3. (Spodaj, na desni.) Kraljevina slavonska: Na modrem rdeče brunu, obrobjeno z dvema ozkima srebrnima valovitima brunoma; na rdečem brunu je tekajoča naravna kuna; nad vsem zlatožareča, zlatoobrobjena, šesterožarna rdeča zvezda.

4. (Spodaj, na levi.) Sedmograško: Z ozkim rdečim brunom deljeno; zgoraj na modrem rastoč črn orel z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, v desnem gornjem kotu ga spremlja žareče zlato solnce, v levem kotu pa srebrn krajec stare lune; spodaj na zlatem sedem (4, 3) rdečih stolpov (gradov) z zaprtimi vrati, dvema vencema nadzidka — gornjim s tremi in spodnjim s štirimi zobci — in med njima z dvema oknoma.

5. (Ost, na desni.) Bosna in Hercegovina: Na zlatem, od levega roba ščita iz srebrnih oblakov prodirajoča, skrivljena, rdeče oblečena roka, ki vihti v goli pesti za zlati držaj golo zakrivljeno sabljo.

6. (Ost, na levi.) Reka: Na rdečem na skali na levo obrnjen črn dvoglavni orel z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki ima svoj levi krempelj na ležeči rjavi žari (pepelniku), iz katere teče obilica vode proti vznožju skale; na orlovima glavama modro podvlečena cesarska krona s plapolajočimi modrimi trakovi.

Na ščitu stoji ogrska sveta krona in ščit drži na levi plavajoč, belo oblečen angelj.

Pod redom zlatega runa, ki obdaja ščit Najvišje vladarske rodovine, so nameščeni veliki križi treh najvišjih zaslužnih redov tako, da je vojaški red Marije Terezije na svojem rdeče-belo-rdečem traku najgornji in pod njim kraljevi ogrski red sv. Štefana in avstrijski cesarski Leopoldov red — nazadnje imenovana na svojih kolanah — med ščitoma obeh državnih grbov v eni vrsti drug pod drugim.

Skozi okrasek, ki tvori podlago cele zgradbe, se vije zlato obrobljen srebrn napisni trak z geslom „INDIVISIBILITER AC INSEPARABILITER“ s črnimi lapidarnimi črkami.

II. Mali grb.

Ta grb tvorita, enako razvrščeno kakor srednji grb, toda opustivši ščitonosca in zaslužne redove, mala grba držav Avstrije (B) in Ogrskega (C), ki ju spaja grb Najvišje vladarske rodovine (A) in napisni trak z geslom.

A. Grb Najvišje vladarske rodovine ostane tukaj popolnoma kakor v srednjem grbu. (Glej zgoraj I, A.)

B. Mali grb Avstrije sestoji iz zlatega ščita, v katerem je črn dvoglavni orel s kraljevo krono na obeh glavah, z zlatim kljunom in zlatimi kremplji, ki drži v desnem kremplju meč in žezlo, v levem pa državno jabelko (simbol cesarskega dostojanstva). Na orlovih prsah leži rdeč srčni ščit, čez katerega gre srebrno bruno („rodovina avstrijska“). Na ščitu je postavljena avstrijska cesarska krona.

C. Mali grb ogrski kaže precepljen ščit, na desni sedemkrat deljen rdeče in srebrno, na levi pa na rdečem na kvišku molečem srednjem delu zelenega triglava z zlato krono dvojen srebrn križ. Na ščitu je položena ogrska sveta krona.

Neposrednje pod ščitoma je nameščen zlato obrobljeni, srebrni napisni trak z geslom „INDIVISIBILITER AC INSEPARABILITER“ s črnimi lapidarnimi črkami.

Risba srednjega skupnega grba.

Priloga 3.

Risba malega skupnega grba.

